

ÇALIŞTAY I

“ÜNİVERSİTELERDE CİNSEL TACİZ VE CİNSEL

SALDIRIYA KARŞI NELER YAPILABİLİR?”

ÇALIŞTAYI

28 MAYIS 2012

ÇALIŞTAY RAPORU

GİRİŞ

Ankara Üniversitesi Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırıya Karşı Destek Birimi tarafından organize edilen çalıştay, 28 Mayıs 2012 tarihinde Ankara Üniversitesi Rektörlüğü Yüzüncü Yıl salonunda gerçekleştirildi. Çalıştaya Anadolu, Ankara, Atılım, Başkent, Çankaya, Doğu Akdeniz, Hacettepe, İstanbul Teknik, Kocaeli, Koç ve Mimar Sinan üniversitelerinden öğretim elemanları katıldılar.

Çalıştay iki oturumlu yapıldı. Birinci oturumda “cinsel taciz ve cinsel saldırıya karşı üniversitelerde neler yapılabilir?” sorusu çerçevesinde üniversitelerdeki genel durum ve mevcut sorunlar ortaya koyulurken ikinci oturumda da yurtiçindeki ve yurtdışındaki üniversitelerin tecrübeleri ve uygulamaları değerlendirilerek çözüm yolları tartışıldı.

Çalıştay amacına ve gündemine uygun olarak tamamlandı. Sonraki süreçte haberleşme ve yardımlaşmanın sağlanması amacıyla bir iletişim ağının kurulması önerisi katılımcıların tamamınca benimsendi. Çalıştay boyunca kabul edilen hususlar şunlardır:

I. SORUNUN TESBİTİ

Üniversitelerde, hem öğrenciler arasında, hem akademisyenler hem de idari personel arasında cinsel taciz ve cinsel saldırı olayları yaşanmaktadır. “Büyük üniversite” olmak, “demokratik üniversite” olmak bu sorunun yaşanması bakımından önemli bir fark yaratmamaktadır. Üniversitelerin tamamına yakınında, cinsel taciz ve cinsel saldırı durumlarında bireylerin başvuracağı özel bir hukuki metin veya merci bulunmamaktadır.

Ankara, Sabancı ve Boğaziçi üniversitelerin cinsel taciz ve cinsel saldırıya karşı oluşturdukları politika belgeleri, diğer üniversiteler için öncü belgeler olmuşlardır ancak bu belgelerin, eksiklikleri bulunmaktadır. Ankara Üniversitesi Cinsel Taciz ve Cinsel Saldırıya Karşı destek birimi, önemli bir model olsa da her üniversitenin kendi ihtiyaçları ve imkânlarının olması, tek bir modelin kabul edilmesini imkânsız kılmaktadır. Birçok üniversite benzer bir birimin kurulması için gerekli olan birikime ve altyapıya sahip değildir.

Politika belgelerinin hazırlanmasında, destek birimlerinin oluşturulmasında, üniversitelerde cinsel taciz ve saldırılarla ve genel olarak cinsiyet ayrımcılığıyla mücadelede katılım sağlamakta zorluklar yaşanmaktadır. Bu konu küçümsenmekte, marjinalleştirilmektedir. Pek azı hariç olmak üzere akademik personelin ve üniversite yönetimlerinin konuya yaklaşımı ciddiyyetten uzaktır. Üniversitelerde kadrolar muhafazakârlaşmakta, cinsel taciz ve saldırı konularının üstünün kapatılması ve görünür kılınmaması yönündeki fikir ağır basmaktadır.

Cinsel taciz veya cinsel saldırı durumlarında başvurulacak temel hukuki metinler olan yükseköğretim disiplin düzenlemeleri, cinsel özgürlüğün korunması ve sağlanması açısından çözüm sağlamaktan uzaktırlar. Öğrenci ve çalışan disiplin yönetmeliklerinde cinsel taciz ve cinsel saldırı suçları yer almamakta, yönetmelikler ile Türk Ceza Kanunu ve uluslar arası anlaşmalar arasında terim ve içerik bağdaşmazlığı bulunmaktadır. Cinsel taciz ve saldırı vakalarının da genel soruşturma ilkelerine tabi olması bu vakaların, konuya duyarsız kişilerce soruşturulmasına neden olmaktadır.

II. ÇÖZÜM ÖNERİLERİ

POLİTİKA BELGELERİNE İLİŞKİN ÖNERİLER

§ Politika belgesinin kapsamı öğrenci ve akademisyenlerle sınırlı olmamalı, idari personel ve taşeron işçileri dâhil tüm üniversite topluluğunu içermelidir.

§ Belgede üniversitenin cinsel taciz ve saldırıya karşı olduğu açık bir dille ifade edilmeli, belge başlığı bu şekilde oluşturulmalıdır.

§ Cinsel taciz ve saldırının, bir ayrımcılık sorunu olduğu ve toplumsal cinsiyet eşitsizliği ile ilgili olduğu açıkça ortaya konmalıdır. Bu bakımdan İstanbul Sözleşmesi'nin (Avrupa Konseyi Kadına Karşı ve Ev İçi Şiddetle Mücadele ve Bunun Önlenmesi Sözleşmesi) göz önünde tutulması gerekmektedir.

§ Cinsel taciz ve saldırının açık ve anlaşılır bir tanımı yapılmalı ve belgeler hazırlanırken başta Türk Ceza Kanunu olmak üzere diğer hukuki metinlerle terim birliği gözetilmelidir.

§ Belgede, belgenin ve belgeyle oluşturulacak mekanizmaların, rızaya dayalı birliktelikleri veya ifade özgürlüğünü engellemek veya toplumsal ahlakı dayatmak gibi amaçlarının olmadığı açıkça ortaya konmalıdır.

§ Mağdurların veya mağduriyete tanık olanların hangi şartlarda, kime veya nereye başvuracağı ve bu başvuruları alanların yükümlülükleri açıkça ve anlaşılır bir dille ifade edilmelidir.

§ Arabuluculuk İstanbul Sözleşmesi ile kesin olarak yasaklanmıştır. Politika belgelerinde arabuluculuk yerine farklı bir kavrama yer verilmelidir. Fiilin farkında olmayan kişinin uyarılmasının yeterli olacağı durumlar için başka bir yol oluşturulmalıdır.

III. UYGULAMAYA İLİŞKİN ÖNERİLER:

§ Tek bir model mümkün değildir. Her üniversite kendi olanakları çerçevesinde kendi ihtiyaçlarına yanıt verecek bir yapı oluşturmalıdır.

§ Toplumsal cinsiyet konusunun müfredata girmesi için çalışmalar yapılmalı, bir YÖK dersi önerisi ve içeriği oluşturulmalı, bu konularla ilgili ödevler verilmesi için danışmanlarla görüşülmelidir.

§ Toplumsal cinsiyet enstitüleri kurmak, ulaşılabilecek öğrenci kitlesini daraltarak etkililiği azaltacaktır. Programların sosyal bilimler enstitülerinde sürdürülmesi gerekir.

§ Konuyla ilgili öğrenci örgütlerinin ortaya çıkması ve var olanların güçlendirilmesi, desteklenmesi ve teşvik edilmesi gerekir.

§ İletişim için bir ağ kurulmalıdır. Bunun dışında var olan örgütler de (sendika vs.) katılımın artırılması amacıyla kullanılabilir.

§ Esas meselenin şiddet kültürü ile mücadele olduğu unutulmamalıdır. Ortaya çıkmış olan şiddetin mağdurlarına destek vermenin ötesinde şiddet ortaya çıkmadan bununla mücadele etmeli ve bu konudaki farkındalığı arttırmaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

§ Kurulacak birimler, üniversitelerin diğer birimleri, fakülteleri ve bölümleri ile hızlıca iletişime geçmeli ve işbirliği protokolleri imzalamalıdır.

§ Üniversitelerde yönetim görevi yürüten kurul ve makamlarda konuya ilgili ve duyarlı kişilerin yer almasını sağlamaya yönelik çalışmalar yapılmalıdır.

IV-DİSİPLİN DÜZENLEMELERİNE İLİŞKİN ÖNERİLER

A)Öğrenci ve personel disiplin yönetmeliklerinde değişiklik yapılması için YÖK'e başvurulmalıdır. Bu değişiklik önerisi için üç alternatif belirtilmiştir:

1) YÖK'ün cinsel taciz ve saldırıyla mücadele için merkezi bir yönetmelik ortaya koyması, bu belge ile de bütün üniversitelerde bu konuyla ilgili birimlerin kurulmasını öngörmesi önerilebilir. Öğrenci ve personel disiplin yönetmeliklerinde yapılacak bir değişiklikle de ilgili konularda bu yönetmeliğe atıf yapılabilir. Belirtilen birimin çalışma biçimi de yine bu yönetmelikte ortaya konulabilir. Bu yolla, hassas ve gizliliğin üst düzeyde olacağı bir soruşturmanın önü açılabilir, soruşturma ve cezalandırmada esneklik sağlanarak tarafların hakları ve sonraki yaşamlarındaki huzurları en üst düzeyde korunabilir.

2)Disiplin yönetmeliklerine cinsel tacizle ilgili ayrı bir madde eklemek ve bu konuyla ilgili şikâyetleri bu madde uyarınca çözmek önerilebilir. Burada da yine öğrenci disiplin yönetmeliğinin 10. Maddesinin L bendi ilga edilebilir ve 11. Madde olacak şekilde şu hüküm eklenebilir:

“Cinsel saldırıda bulunan kişi yükseköğretim kurumundan çıkarma cezasına çarptırılır.

Cinsel tacizde bulunan kişiye, fiilin ağırlığına göre uyarma, kınama ve yükseköğretim kurumundan bir haftadan bir aya kadar uzaklaştırma cezalarından biri verilir.

Cinsel saldırı ve cinsel taciz fiilleri ile ilgili soruşturmalar, gizlilik, özen gösterme ve güven ilkelerine göre yürütülür.”

Personel disiplin yönetmeliğine de 12. Madde olacak şekilde şöyle bir hüküm konabilir:

“Cinsel saldırıda bulunan kişi kamu görevinden çıkarma cezasına çarptırılır.

Cinsel tacizde bulunan kişiye, fiilin ağırlığına göre uyarma, kınama, aylıktan kesme ve kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarından biri verilir. Aylıktan kesme veya kademe ilerlemesinin durdurulması cezalarının uygulandığı durumlarda kişiye ayrıca yönetim görevinden ayırma cezası da uygulanır.

Cinsel saldırı ve cinsel taciz fiilleri ile ilgili soruşturmalar, gizlilik, özen ve güven ilkelerine göre yürütülür.”

3) Bir diğer seçenek ise, uyarma, kınama, aylıktan kesme, süreli uzaklaştırma gibi bu yönetmeliklerde sayılan cezalardan birinde karar kılıp, cinsel taciz fiilinin de bu cezanın düzenlendiği maddeye bir bent olarak eklenmesini önermektir. Somutlaştırırsak, öğrenci disiplin yönetmeliğinin 10. Maddesinin L bendi “Cinsel saldırıda bulunmak,” olacak şekilde değiştirebilir. Sekizinci maddeye J bendi olacak şekilde “Cinsel tacizde bulunmak.” ifadesi eklenebilir. Personel disiplin yönetmeliğine de 11. Maddenin b bendinin 16. Alt bendi olacak şekilde “Cinsel saldırıda bulunmak” ifadesi ve 8. Maddeye s bendi olacak şekilde “Cinsel tacizde bulunmak” ifadesi eklenebilir.

B) İstanbul sözleşmesi, cinsel taciz ve saldırılarla ilgili soruşturmaları yapacak olanların bu konuda eğitim almış, toplumsal cinsiyet ve ayrımcılık konularında bilgi ve duyarlılık sahibi kişiler olmasını şart koşturmaktadır. YÖK disiplin yönetmeliklerinin ve uygulamalarının bu sözleşmeye uyacak şekilde yeniden düzenlenmesi gerekmektedir.